

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Sanglaudos politikos ateitis po 2020 m.“**(tiriamoji nuomonė)**

(2019/C 228/07)

Pranešėjas **Stefano MALLIA**Bendrapranešėjis **Ioannis VARDAKASTANIS**

Konsultavimasis	Taryba (Tarybai pirmininkaujanti Rumunija), 2018 9 20 Rumunijos deleguoto Europos reikalų ministro Victoro NEGRESCU raštas
Teisinis pagrindas	SESV 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius
Priimta skyriuje	2019 3 8
Priimta plenarinėje sesijoje	2019 3 20
Plenarinė sesija Nr.	542
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	71 / 0 / 1

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK mano, kad sanglaudos politika yra pagrindinis ramstis, padedantis ES priartinti prie jos piliečių, taip pat sumažinti ES regionų skirtumus ir žmonių nelygybę. EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad pasiūlymas sumažinti sanglaudos politikai skirtą 2021–2027 m. biudžetą yra nepriimtinas.

1.2. Komitetas mano, kad reikia naujos plataus užmojo ir aiškos Europos strategijos, kuri būtų suderinta su Jungtinių Tautų (JT) darnaus vystymosi darbotvarke iki 2030 m. ir jos darnaus vystymosi tikslais bei turėtų tvirtą koordinavimo mechanizmą, galintį užtikrinti aiškų skirtingų politinių ciklų tęstinumą. Sanglaudos politika turi būti neatskiriama šios plataus užmojo strategijos dalis, todėl pati sanglaudos politika turi būti plėtojama taip, kad būtų rengiamos reikiamos priemonės būsimiems sunkumams, pavyzdžiui, susijusiems su klimato kaita, įveikti diegiant naujas technologijas, siekiant aukštesnio konkurencingumo lygmens ir valdant perėjimą prie darnaus vystymosi kartu kuriant kokybiškas darbo vietas.

1.3. Svarbu, kad, stengdamiesi sanglaudos politiką padaryti veiksmingą ateityje (o to labai reikia), nepamirštume dabartinių problemų, kurios ir toliau daro didelį poveikį visuomenei. Konkrečiai kalbame apie socialines problemas, pavyzdžiui, mažumų ir konkrečių etninių grupių marginalizaciją ir diskriminaciją arba smurtą šeimoje, ekonomines problemas, pavyzdžiui, susijusias su galimybe gauti finansavimą ir kelti kvalifikaciją, ir aplinkos problemas, pavyzdžiui, susijusias su pastangomis mažinti oro taršą ir tvarkyti atliekas.

1.4. Siekiant suteikti kiekvienam regionui reikiamų priemonių konkurencingumui tvariai didinti, ES sanglaudos politikai būtinas tvirtas teritorinis aspektas. EESRK laikosi nuomonės, kad visi regionai turi atitikti reikalavimus gauti finansavimą. Kita vertus, EESRK neabejotinai turi išreikšti nusivylimą tarpvalstybinio sanglaudos politikos masto susilpnėjimu.

1.5. Jei Europa nori pasiekti kitą ekonominės plėtros lygį, įgyvendinant sanglaudos politiką turi būti vis dažniau taikomas pagal regionus diferencijuotas požiūris, kai sprendžiami su investicijomis ir politinio atsako priemonėmis susiję klausimai. EESRK mano, kad tai galėtų padėti taikyti teritoriniu atžvilgiu labiau pritaikytą požiūrį, kuriuo tuo pat metu būtų remiamas atokiausių ir retai apgyvendintų vietovių (tokių, kuriose labai mažas gyventojų tankis, salų, kalnų ir kt.), taip pat „populiarių“ funkcinį miesto teritorijų, kuriose vis dėlto susiduriama su sunkumais, vystymasis.

1.6. EESRK palankiai vertina glaudesnę sąsają su Europos semestru, taip pat ragina integruoti konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas kaip priemonę struktūriniams reformoms skatinti. Komitetas taip pat tikisi, kad Europos ir valstybių narių lygmenų investavimo strategijų sąsaja bus glaudesnė. Svarbu, kad valstybių narių pastangos nebūtų pakeičiamos lėšomis, o veikiau jomis papildomos. Taip pat labai svarbu, kad valstybės narės apsvaistytų galimybę toliau vykdyti projektus, kurie, kaip paaiškėjo, yra sėkmingi.

1.7. EESRK mano, kad reglamentavimo teisės aktų rinkinys turėtų būti daug paprastesnis ir reikėtų vengti fondų mikrovaldymo. Veiksmų programoms, laikomoms gana nedidelėmis, palyginti su daug didesnėmis programomis, taikomos biurokratinės procedūros turėtų būti diferencijuojamos. Nors EESRK ragina valstybes nares propaguoti faktinio supaprastintos procedūros pagrindo teikiamą galimybę pasinaudoti finansavimu mažesniems projektams, EESRK taip pat ragina Komisiją paieškoti kitų galimybių, kurios palengvintų dalyvavimą mažesniems subjektams.

1.8. EESRK pritaria, jog reikia naudotis finansinėmis priemonėmis, tačiau ragina Komisiją užtikrinti, kad kuriant tokias priemones būtų kruopščiai atliekamas tinkamumo vertinimas siekiant užtikrinti, kad tokios priemonės būtų tinkamos visoms valstybėms narėms ir kad jomis galėtų naudotis mažosios ir vidutinės įmonės (MVI), taip pat nevyriausybinių organizacijos.

1.9. Viena pagrindinių su sanglaudos politika susijusių problemų yra nepakankamai veiksminga komunikacija. EESRK ragina Komisiją tęsti dabartinių išpareigojimų skelbti informaciją peržiūrą ir gerokai juos atnaujinti atsižvelgiant į šiuolaikines skaitmeninių ryšių kanalų priemones.

1.10. Pats laikas Komisijai ir valstybėms narėms liautis tuščiažodžiauti apie partnerystės aspektą ir iš tiesų imtis priemonių užtikrinti, kad pilietinė visuomenė aktyviai ir prasmingai dalyvautų visuose sanglaudos politikos kūrimo ir įgyvendinimo etapuose. Tai reikėtų daryti remiantis sėkmingos partnerystės patirtimi, kurią įgijome vietos lygmeniu.

1.11. EESRK pažymi, kad ES lygmeniu trūksta struktūrinio pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimo atliekant sanglaudos politikos įgyvendinimo stebėseną. Todėl jis primygtinai rekomenduoja Komisijai **įsteigti Europos pilietinės visuomenės sanglaudos forumą**, kuriame dalyvautų socialiniai partneriai, pilietinės visuomenės organizacijos ir kiti suinteresuotieji subjektai. Šis forumas leistų Komisijai tartis su socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis dėl sanglaudos politikos įgyvendinimo skirtingais programavimo ciklais.

2. Bendrosios pastabos

2.1. Kaip nurodyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 174 straipsnyje ⁽¹⁾, ES sanglaudos politikos siekis yra stiprinti ekonominę ir socialinę sanglaudą mažinant regionų plėtros lygio skirtumus. Šis siekis turi likti visų veiksmų, kurių imamasi vykstant sanglaudos politiką, esmė ir jį turi stiprinti Komisija kartu su už sanglaudos politikos įgyvendinimą atsakingomis valstybių narių valdžios institucijomis.

2.2. Reikia vykdyti prisitaikymo prie būsimų pokyčių, kurių visuomenė dėl globalizacijos ir naujų ateities technologijų pradeda patirti, procesą, kurį išsamiai nagrinėti pradėjo nedaug šalių. Svarbu valdyti perėjimą prie naujų ekonominių modelių, kurie paremti šiomis naujomis ir būsimomis technologijomis. EESRK mano, kad sanglaudos politika gali padėti spręsti naujai kylančias problemas ir kad ji yra vienas pagrindinių ramsčių, kuriais ES galima priartinti prie jos piliečių, taip pat sumažinti ES regionų skirtumus ir žmonių nelygybę.

2.3. ES biudžetas apmoka nedidelę visų viešųjų išlaidų Europos Sąjungoje dalį: jį sudaro mažiau nei 1 % pajamų ir tik maždaug 2 % ES 28 valstybių narių viešųjų išlaidų. 2014–2020 m. ES biudžetas siekė 0,98 % ES bendrųjų nacionalinių pajamų. Per tą laikotarpį sanglaudos politikai buvo skirta maždaug 35 % viso ES biudžeto lėšų ⁽²⁾.

2.4. EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad pasiūlymas sumažinti sanglaudos politikai skirtą 2021–2027 m. biudžetą yra nepriimtinas. Sanglaudos politika yra viena konkrečiausių ES politikos sričių ir viena tų ES politikos sričių, kurios gali turėti svarbų tiesioginį poveikį piliečių gyvenimui. Negalime prašyti žmonių labiau remti Europą, kai tuo pat metu mažiname tokiai svarbiai politikos sričiai skirtą biudžetą. Nepaisant to, nepaprastai svarbu, kad valstybių narių pastangos nebūtų pakeičiamos šiomis investicijomis, o veikiau jomis papildomos nacionaliniu ir regionų lygmeniu.

⁽¹⁾ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 174 straipsnis.

⁽²⁾ Diskusijoms skirtas dokumentas dėl ES finansų ateities, COM(2017) 358 final.

2.5. Atsižvelgdamas į panašius Europos Parlamento raginimus, EESRK ragina Komisiją pateikti tvirtos ir veiksmingos sanglaudos politikos po 2020 m. darbotvarkę ir siekti ją įgyvendinti ⁽³⁾.

2.6. Be to, EESRK ragina valstybes nares stengtis susitarti dėl platesnės ES nuosavų išteklių sistemos siekiant užtikrinti, kad ES biudžetui būtų skiriama pakankamai išteklių, kuriais naudojantis ateityje būtų galima atremti platesnio masto iššūkius.

2.7. Nors, atsižvelgiant į bendrą padėtį, sanglaudos politikai skirtas biudžetas yra palyginti nedidelis, paaiškėjo, kad ji suteikia aiškia pridėtinę vertę. 2014–2020 m. įgyvendinant sanglaudos politiką pritraukta daugiau kaip 480 mlrd. EUR investicijų, dėl to, pavyzdžiui, per 1 mln. įmonių turėtų gauti paramą, 42 mln. piliečių turėtų galėti naudotis geresnėmis sveikatos priežiūros paslaugomis, turėtų pagerėti 25 mln. asmenų gresiančių potvynių ir gaisrų prevencija, papildomai beveik 17 mln. ES piliečių turėtų galėti prisijungti prie nuotekų valymo įrenginių, o papildomai 15 mln. namų ūkių turėtų būti suteikta plačiajuostė prieiga, taip pat turėtų būti sukurta 420000 naujų darbo vietų. Be to, 5 mln. europiečių pasinaudos mokymo ir mokymosi visą gyvenimą programomis, o 6,6 mln. vaikų galės lankyti naujas modernias mokyklas ir vaikų priežiūros įstaigas. EESRK mano, kad sanglaudos politika privalo remtis tais vietos pavyzdžiais, kurių atveju piliečių dalyvavimas buvo laikomas sėkmingu.

2.8. Be to, paaiškėjo, kad daugelyje valstybių narių sanglaudos politika yra pagrindinis viešųjų investicijų šaltinis ⁽⁴⁾. Netiesioginis sanglaudos politikos poveikis, t. y. susijęs su patobulinimais, padarytais siekiant įvykdyti šiai politikai nustatytus reikalavimus (kalbant, pvz., apie skaidrumą, atskaitomybę ir lygias galimybes), europiečiams taip pat buvo akivaizdžiai naudingas.

2.9. Vis dėlto Europa, nors padarė didelę pažangą rengdama ir įgyvendindama veiksmus, kuriais siekiama stiprinti ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą, kaip nurodyta SESV, dar turi daug ką nuveikti siekdama bendro darnaus vystymosi.

2.10. Pasibaigus ekonomikos krizei Europoje vėl prasidėjo ekonomikos augimas, visų pirma mažas pajamas gaunančiose šalyse, o regionų skirtumai pagal bendrąjį vidaus produktą (BVP) vienam gyventojui galiausiai pradėjo mažėti ⁽⁵⁾. Vis dėlto regionų skirtumai tebėra dideli, o kai kuriais atvejais net didėja. Labiausiai išsivysčiusiose šalyse našumas yra didesnis, o jų atsparumas ir gebėjimas konkuruoti globalizuotame pasaulyje yra kur kas didesni nei besivystančių valstybių narių. Dėl tokios padėties socialinėje gyventojų aplinkoje atsiranda skirtumų, susijusių, pavyzdžiui, be kita ko, su didesniu skurdu, žmonių, kuriems gresia atskirtis, skaičiumi ir padėtimi arba galimybe gauti išsilavinimą ir socialinę apsaugą ir jų kokybe.

2.10.1. Todėl, kad dar labiau būtų sumažinti ekonominiai ir socialiniai skirtumai, EESRK mano, kad sanglaudos politika turi ir toliau investuoti į inovacijas, užimtumą, socialinę įtrauktį, aplinką, įtraukų švietimą, sveikatos programas ir infrastruktūrą, naujausias ir prieinamas technologijas, veiksmingus transporto tinklus ir infrastruktūrą. Tai reikia padaryti, kad būtų pagerinta visuotinė prieiga prie darbo rinkos ir sukurta bendroji rinka, kuri skatintų augimą, našumą ir specializaciją tose srityse, kuriose visi regionai turi palyginamąjį pranašumą.

2.10.2. Globalizuotame pasaulyje įmonės turi konkuruoti su pigių šalių bendrovėmis ir labai naujoviškomis įmonėmis. ES turi remti reformas, kuriomis skatinama investicijoms palanki aplinka, kurioje įmonės galėtų klestėti, o piliečiams būtų užtikrintos geresnės darbo sąlygos. Reikėtų naudotis sanglaudos fondais siekiant sukurti geresnę sistemą startuoliams, verslininkams ir naujoviškoms MVĮ, veiksmingiau remti šeimos verslo įmones ⁽⁶⁾ ir skatinti įvairovę (lyčių, neįgaliųjų, etninių mažumų ir kt. atžvilgiu), kad jos taptų konkurencingesnės ir labiau išsipareigoję užtikrinti socialinę atsakomybę.

2.11. Vis dar esama daug sričių, susijusių su aplinkos apsaugos tikslais (naudoti mažiau ir švaresnės energijos, plėtoti veiksmingesnes infrastruktūras, mažinti taršą ir kt.), tarpvalstybinio saugumo klausimais, švietimu, socialine įtrauktimi, neįgaliųjų prieinamumu, transportu, viešosiomis paslaugomis ir kitomis kliūtimis laisvam prekių, paslaugų, žmonių ir kapitalo judėjimui, kurioms didesnė teritorinė sanglauda būtų naudinga.

2.11.1. Todėl EESRK mano, kad visi regionai turi atitikti reikalavimus gauti finansavimą. Siekiant suteikti kiekvienam regionui reikiamų priemonių konkurencingumui didinti, ES sanglaudos politika turi būti neatskiriama tvirtą teritorinį aspektą turinčios Europos investavimo strategijos dalis. Įgyvendinant šią politiką turi būti skatinami ekonominiai ir struktūriniai pokyčiai kiekviename regione užtikrinant atsparų pagrindą, grindžiamą kiekvieno iš jų pranašumais ⁽⁷⁾.

⁽³⁾ Žr. Europos Parlamento pranešimą.

⁽⁴⁾ Diskusijoms skirtas dokumentas dėl ES finansų ateities, COM(2017) 358 final.

⁽⁵⁾ „Mano regionas, mano Europa, mano ateitis“. Septintoji ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos ataskaita.

⁽⁶⁾ OL C 81, 2018 3 2, p. 1.

⁽⁷⁾ https://www.bussineseurop.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/ecofin/2017-06-09_eu_cohesion_policy.pdf

2.12. „Kuriant bendrą Europos erdvę, Europos teritorinis bendradarbiavimas (ETB) („Interreg“) ir visi jo tarpvalstybiniai, tarptautiniai, tarpregioniniai ir atvirumo kaimyninėms šalims aspektai yra Europos integracijos pagrindas, nes šis bendradarbiavimas nelaidžia sienoms tapti kliūtimis, suartina europiečius, padeda spręsti bendras problemas, palengvina keitimąsi idėjomis ir gebėjimais ir skatina imtis strateginių iniciatyvų, kuriomis siekiama bendrų tikslų“⁽⁸⁾. Dėl to EESRK mano, jog labai svarbu, kad valstybės narės ir toliau imtųsi bendrų veiksmų ir keistųsi patirtimi bei strategijomis.

2.12.1. Tačiau EESRK apgailestauja⁽⁹⁾, kad įgyvendinant sanglaudos politiką vis dar nesiūloma SESV 174 straipsnyje nurodytų problemų, su kuriomis susiduriama konkrečiose vietovėse, turinčiose struktūrinių ir nuolatinių trūkumų (vietovėse, kuriose labai mažas gyventojų tankis, salose, kalnų regionuose ir kt.), visapusiškų sprendimų. EESRK mano, kad reikėtų kurti naują mechanizmą, kurį taikant šiose vietovėse būtų galima veiksmingai spręsti konkrečias šiose vietovėse kylančias sudėtingas problemas. Tai negali likti vien nacionalinių valdžios institucijų kompetencija. Taigi EESRK mano, kad įgyvendinant sanglaudos politiką reikia skatinti Komisiją ir valstybes nares, taip pat jų regioninius ir vietos suinteresuotuosius subjektus bendradarbiauti taip, kad būtų sprendžiami konkretūs su jų teritorijomis susiję klausimai.

2.13. Retai apgyvendintų vietovių ir atokiausių regionų atžvilgiu ES pirmenybę turi teikti pastangoms stiprinti šias vietas ir regionus su žemynine Europa siejančius ryšius ir jų piliečių dalyvavimo Europos projekte jausmą. Nors biudžeto padėtis itin įtempta, negalima nutraukti konkrečios retai apgyvendintiems arba atokiausiems regionams skiriamos paramos. Šie regionai turi galėti gauti pakankamai finansinių išteklių, kad galėtų siekti bendrų Europos tikslų ir kompensuoti savo trūkumus, visų pirma susijusius su jų atokumu⁽¹⁰⁾ arba itin mažu gyventojų tankiu. Todėl vertinant ir priimant sprendimus dėl lėšų paskirstymo („Berlyno metodas“), telkimo pagal temas reikalavimų ir bendro finansavimo normų reikia atsižvelgti į demografinius ir geografinius veiksnius (1) labiausiai išsivysčiusiuose, 2) pereinamojo laikotarpio ir 3) mažiausiai išsivysčiusiuose regionuose). Įtraukus šiuos veiksnius būtų galima kompensuoti nepalankiose sąlygose esančias retai apgyvendintas vietas ir atokiausius regionus, skiriant jiems pakankamą finansavimą ir lanksčiai orientuojant investicijas.

2.14. Daugiau kaip pusė pasaulio gyventojų šiuo metu gyvena miesto teritorijose ir iki 2050 m. šis skaičius turėtų pasiekti 70 %⁽¹¹⁾. Nors ekonominė veikla šiose teritorijose yra labai aktyvi, labai svarbu, kad jose piliečiams būtų siūloma tvari ir kokybiška gyvenamoji aplinka. Todėl EESRK mano, kad vykdančią sanglaudos politiką šioms teritorijoms ir toliau reikėtų skirti dėmesio, tačiau taip pat skatinti jų vystymąsi atsižvelgiant į fizinę jų padėtį (policentrinę vystymąsi, miesto ir kaimo vietovių ryšius ir kt.).

3. Tvirtesnė aiškesnė, lankstesnė ir veiksmingesnė sistemos vizija

3.1. EESRK mano, kad reikia naujos platus užmojo ir aiškos Europos strategijos, kuri būtų suderinta su JT darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. ir jos darnaus vystymosi tikslais, taip pat su kitais ES bendro pobūdžio įsipareigojimais, pavyzdžiui, nustatytais tarptautiniuose susitarimuose (pvz., Paryžiaus susitarimuose) ir JT konvencijose (pvz., Jungtinių Tautų neigaliųjų teisių konvencijoje), ir turėtų tvirtą koordinavimo mechanizmą, kuris užtikrintų aiškų skirtingų politikos ciklų tęstinumą. Šiuo atžvilgiu EESRK labai palankiai vertina naują Komisijos diskusijoms skirtą dokumentą dėl tvaresnės Europos iki 2030 m., kuriuo pradėdamos diskusijas šia kryptimi.

3.2. Sanglaudos politika turi būti neatskiriama šios platus užmojo strategijos dalis, todėl pati sanglaudos politika turi būti plėtojama taip, kad ateityje ji būtų veiksminga, t. y. kad būtų rengiamos reikiamos priemonės būsimiems sunkumams, pavyzdžiui, susijusiems su klimato kaita, įveikti diegiant naujas technologijas ir siekiant darnaus vystymosi bei kuriant kokybiškas darbo vietas.

3.3. Atsižvelgdamas į pastangas kurti ateityje veiksmingą sanglaudos politiką, EESRK ragina Tarybą ir Parlamentą toliau stengtis peržiūrėti lėšų paskirstymo pagal sanglaudos politiką sistemą, konkrečiai atsižvelgiant į kitus kriterijus (ne tik BVP). Tokie kriterijai turėtų būti susiję su tam tikromis problemomis, pavyzdžiui, nelygybe, migracija, nedarbu ir jaunimo nedarbu, konkurencingumu, klimato kaita, darbo sąlygomis ir demografija.

3.4. Svarbu, kad, stengdamiesi sanglaudos politiką padaryti veiksmingą ateityje (o to labai reikia), nepamirštume dabartinių problemų, kurios ir toliau daro didelį poveikį visuomenei. Konkrečiai kalbame apie socialines problemas, pavyzdžiui, mažumų ir konkrečių etninių grupių marginalizaciją ir diskriminaciją arba smurtą šeimoje, ekonomines problemas, pavyzdžiui, susijusias su galimybe gauti finansavimą ir kelti kvalifikaciją, ir aplinkos problemas, pavyzdžiui, susijusias su pastangomis mažinti oro taršą ir tvarkyti atliekas.

3.5. Siekiant sustiprinti Sąjungos strateginį planavimą ir valdymą, rengiant pirmiau minėtą strategiją EESRK taip pat ragina Komisiją įtraukti įvairius strateginius aspektus, kurie nagrinėjami Teritorinėje darbotvarkėje⁽¹²⁾ ir Leipcigo chartijoje⁽¹³⁾, kuri šiuo metu atnaujinama koordinuojant ES Tarybai pirmininkausiančiai Vokietijai.

⁽⁸⁾ OL C 440, 2018 12 6, p. 116.

⁽⁹⁾ OL C 209, 2017 6 30, p. 9.

⁽¹⁰⁾ OL C 161, 2013 6 6, p. 52.

⁽¹¹⁾ <http://www.un.org/en/development/desa/news/population/world-urbanization-prospects-2014.html>

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/lt/information/publications/communications/2011/territorial-agenda-of-the-european-union-2020

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/themes/urban/leipzig_charter.pdf

4. Integruotas ir koordinuotas įgyvendinimas

4.1. EESRK mano, kad Europa (ne tik Sąjungos lygmeniu, bet ir kartu su valstybėmis narėmis, taip pat jų viduje) turi stengtis patikslinti ir supaprastinti administracinius savo gebėjimus, nes taip galima veiksmingiau nustatyti atsakomybę ir imtis tolesnių veiksmų. Kai tai bus padaryta, Europos administravimo institucijos turės stiprinti bendradarbiavimą ir pajėgumus.

4.1.1. Šiuo atžvilgiu EESRK palankiai vertina glaudesnę sąsają su Europos semestru⁽¹⁴⁾, taip pat ragina integruoti konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas kaip priemonę struktūriniams reformoms skatinti. EESRK pritaria, kad taip pat svarbu užtikrinti visišką papildomumą ir koordinavimą su naująja sustiprinta Reformų rėmimo programa. EESRK tvirtina, kad reikia geresnio valdymo mechanizmo, kuriame dalyvautų ir regionų lygmuo.

4.2. Europa turi siekti kurti paprastesnę, lankstesnę ir veiksmingesnę sanglaudos politikos įgyvendinimo sistemą. Vienas iš kitų siektinų ES tikslų turi būti užtikrinti, kad įvairūs jos sanglaudos politikos fondai (žemės ūkio, socialiniai, regioniniai ir kt.) būtų reglamentuojami taikant bendrą taisyklių rinkinį, kuriuo būtų primygtinai skatinamos integruotos investicijos siūlant paprastus sprendimus. EESRK taip pat pritaria didesnei sąveikai su kitomis finansavimo programomis ir priemonėmis („Horizontas 2020“, Europos infrastruktūros tinklų priemonė ir kt.) ir mano, kad reikėtų užtikrinti ir jų tarpusavio sąveiką.

4.3. Integruotai nagrinėjant įvairius kai kurių pagrindinių problemų (socialinių, aplinkos, ekonominių ir kt.) aspektus tiksliau atsižvelgiama į tikrovės poreikius. EESRK ragina valstybes nares parengti ir įgyvendinti keletą fondų jungiančias programas.

4.4. Komitetas mano, kad labai svarbu priimti konkrečioms vietovėms pritaikytą požiūrį. EESRK taip pat pabrėžia, kad reikėtų skatinti ir aktyviau siekti įtraukti vietos lygmens partnerius, siekiant nustatyti jų galimybes ir poreikius, ir imtis veiksmų bendradarbiaujant su visais vietos subjektais, siekiant patenkinti konkrečius nustatytus poreikius. Kaip Komisija teisingai pažymėjo, „neįmanoma pasiekti kito ekonominės plėtros lygio, jei įgyvendinama visiems tinkama politika; šiuo tikslu prireiks pagal regionus diferencijuotų investicijų ir politinio atsako priemonių“⁽¹⁵⁾.

4.5. EESRK ragina, kad vertinant bendro finansavimo normas ir telkimo pagal temas reikalavimus labiausiai išsivysčiusiems ir pereinamojo laikotarpio regionams būtų atsižvelgta į socialinius veiksmus (pavyzdžiui, nelygybės lygį, skurdą, migraciją, švietimo lygius ir kt.). Atsižvelgus į šiuos veiksmus projektų lygmeniu būtų galima investuoti į priemones, skirtas pažeidžiamiausiems žmonėms (pavyzdžiui, neįgaliesiems, migrantams arba nelydimiems nepilnamečiams), kurių daugelyje besivystančių ES miestų ir regionų yra neproporcingai daug ir kurie negali pretenduoti arba tikėtis pernelyg didelių bendro finansavimo normų.

4.6. EESRK mano, jog labai svarbu, kad įvairios skirtingų teritorinių lygmenų su sanglaudos politika susijusios iniciatyvos (strategijos ir programos) būtų labiau susijusios ir horizontaliai (pvz., makroregioninės strategijos su tarpvalstybinėmis programomis), ir vertikaliai (tarp skirtingų teritorinių lygmenų).

4.7. Jei norime ir toliau įgyvendinti sanglaudos politiką pirmiausia vykdydami įvairius projektus, taip pat turime supaprastinti teisinės aplinkos, kurioje jie įgyvendinami, paruošimą. Atsižvelgdamas į Aukšto lygio grupės supaprastinimo klausimais po 2020 m. išvadas⁽¹⁶⁾, EESRK mano, kad reglamentavimo teisės aktų rinkinys turėtų būti daug paprastesnis ir reikėtų vengti fondų mikrovaldymo. Pripažindamas, jog gali kilti pagunda veiksmingumą didinti pasitelkiant labiau centralizuotą valdymą, EESRK ragina Komisiją šiai pagundai atsispirti ir numatyti reikiamas priemones, kad daugiau fondų būtų galima valdyti decentralizuotai.

4.8. Pažymėtina, kad administraciniais gebėjimams, visų pirma mažesnėse valstybėse narėse ir regionuose, pirminiais programavimo laikotarpių etapais gali tekti labai didelis krūvis. EESRK mano, kad itin svarbu iš esmės sumažinti nereikalingą paramos gavėjų administracinę naštą (nuo projekto paraiškos pateikimo iki pat galutinio jo etapo) išsaugant aukštą teisėtumo ir tvarkingumo užtikrinimo lygį.

4.9. Patirtis rodo, kad nedideli projektai (iki 100000 EUR) labai dažnai gali turėti didelį poveikį pažeidžiamiausioms visuomenės grupėms. Tačiau taip pat dažnai būna, kad tos pačios visuomenės grupės, bandydamos gauti tokių lėšų, susiduria su dideliais sunkumais. Turėdamas tai galvoje EESRK ragina valstybes nares propaguoti faktinio supaprastintos procedūros pagrindo teikiamą galimybę pasinaudoti finansavimu mažesniems projektams; EESRK taip pat ragina Komisiją paieškoti kitų galimybių, kurios palengvintų dalyvavimą mažesniems subjektams

⁽¹⁴⁾ <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/qe-02-17-362-en-n.pdf>
<https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/qe-01-14-110-en-c.pdf>

ir

⁽¹⁵⁾ Europos Komisija „Konkurencingumas mažas pajamas gaunančiuose ir lėto augimo regionuose. Atsiliekančių regionų ataskaita“, Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, SWD(2017) 132 final, Briuselis, 2017 4 10.

⁽¹⁶⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/newsroom/pdf/simplification_proposals.pdf

4.10. EESRK nurodo, kad įgyvendinant sanglaudos politiką vis dažniau naudojamosi finansinėmis priemonėmis. EESRK pritaria tokiems veiksams, tačiau ragina Komisiją užtikrinti, kad kuriant tokias priemones būtų kruopščiai atliekamas tinkamumo vertinimas siekiant užtikrinti, kad: 1) tokios priemonės būtų tinkamos visoms valstybėms narėms ir 2) tokios priemonės būtų tinkamos MVĮ ir nevyriausybiniams organizacijoms. Nustatius, jog tokios priemonės nėra pakankamai tinkamos, reikia taikyti alternatyvias ir (arba) kompensacines priemones siekiant užtikrinti, kad nė viena valstybė narė ar subjektas neatsidurtų nepalankioje padėtyje.

4.11. EESRK nuomone, siekdamas pagerinti tam tikrų įgyvendinimo aspektų (pvz., rinkodaros, su renginiais susijusių techninių galimybių ir kt.) kokybę, viešasis sektorius turėtų konsultuotis su pilietine visuomene ir privačiuoju sektoriumi, kad rengdamasis įgyvendinti projektus galėtų pasinaudoti praktine jų patirtimi. Ko gero, klaidinga tikėtis, kad bendro profilio viešojo administravimo sektoriaus darbuotojai supras visus aspektus, susijusius su siekiu padaryti „produktą“ populiarią ir naudingą.

4.12. EESRK mano, kad siekiant Europos mastu suderinti rodiklius reikia imtis papildomų priemonių. Būtina kurti stebėsenos sistemą, pagal kurią sudėtingi rezultatai būtų pateikiami lengvai prieinamu būdu ir sprendimus priimančioms asmenims, ir visuomenei plačiaja prasme.

4.13. Įgyvendinant sanglaudos politiką ateityje taip pat reikėtų remti naujus verslumo įtraukimo būdus ir teigiamą socialinį poveikį ir (arba) poveikį aplinkai. Šiuo atžvilgiu Europos Sąjungoje labai svarbu didinti paramą socialinės ekonomikos plėtrai.

5. Veiksmingesnė visapusiška komunikacija

5.1. Viena pagrindinių su sanglaudos politika susijusių problemų yra nepakankamai veiksminga komunikacija, kuri pernelyg dažnai pastebima vykdamą pagal tos pačios srities politiką finansuojamus projektus. Nors pripažįstamos įvairios Komisijos taikomos komunikacijos gairės, akivaizdu, kad jų toli gražu nepakanka. Dažnai būna, jog mažai žinoma arba visai nežinoma, kad įvykdyti tam tikri projektai ir (arba) kad jie iš tikrųjų finansuojami Europos Sąjungos. Dėl to sanglaudos politika nevertinama arba menkai vertinama. EESRK ragina Komisiją toliau dėti pastangas peržiūrint dabartinius išpareigojimus skelbti informaciją ir gerokai juos atnaujinti atsižvelgiant į šiuolaikines skaitmeninių ryšių kanalų priemones. Reikėtų labiau panaudoti geriausios praktikos projektus, siekiant paskatinti didesnę ir geresnę lėšų panaudojimą.

5.2. Reikia gerinti sanglaudos politikos poveikio nustatymo tam tikrose srityse, tokiose kaip socialinė įtrauktis, piliečių gyvenimo kokybė, jų darbo sąlygos, bendrovių konkurencingumo didinimas arba viešojo administravimo paslaugų atnaujinimas, būdą. Apie šį poveikį reikia pranešti ES piliečiams, kad jie žinotų apie politikos laimėjimus ir nesėkmes.

5.3. EESRK ragina Komisiją kartu su visais suinteresuotais partneriais, įskaitant neįgaliesiems atstovaujančias organizacijas, rengti strateginės komunikacijos planą. EESRK taip pat mano, kad komunikacija apie geriausią praktiką turėtų būti nesunkiai prieinama.

6. Partnerystės su pilietinės visuomenės organizacijomis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais užtikrinimas

6.1. EESRK pakartoja, koks svarbus daugiapakopis valdymas, kuriuo pilietinės visuomenės organizacijos ir kiti suinteresuotieji subjektai skatinami struktūriškai dalyvauti fondų programavimo, įgyvendinimo, vertinimo ir naudojimo stebėsenos procesuose. Pats laikas Komisijai ir valstybėms narėms liautis tuščiažodžiauti apie šį aspektą ir pradėti iš tiesų imtis pastangų užtikrinti, kad pilietinė visuomenė aktyviai ir prasmingai dalyvautų visuose sanglaudos politikos kūrimo ir įgyvendinimo etapuose. Dėl to nacionalinės valdžios institucijos turės užtikrinti didesnę atskaitomybę, be to, reikės veiksmingiau ir prasmingiau panaudoti lėšas.

6.2. EESRK prašo peržiūrėti ir atnaujinti Partnerystės elgesio kodeksą tiesiogiai konsultuojantis su pilietinės visuomenės organizacijomis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais. EESRK taip pat prašo šį elgesio kodeksą padaryti privalomą. Komitetas mano, kad Partnerystės elgesio kodeksą reikėtų visapusiškai laikyti visais lygmenimis ir kad jis turėtų būti sustiprintas tvirtomis garantijomis ir priemonėmis, kuriomis būtų užtikrinamas visapusiškas jo įgyvendinimas.

6.3. EESRK yra įsitikinęs, kad bendruomenės inicijuotos vietos plėtros metodas galėtų turėti daug pranašumų ir būti labai sėkmingas kaip Europos priemonė, kurią taikant užtikrinama integruota vietos plėtra, o piliečiai ir jų vietos lygmens organizacijos skatinami dalyvauti⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁷⁾ <https://www.eesc.europa.eu/lt/our-work/opinions-information-reports/opinions/advantages-community-led-local-development-clld-approach>

6.4. Kad būtų tobulinami partnerystės įgūdžiai ir didinamas jos veiksmingumas, EESRK ragina taikyti gebėjimų stiprinimo ir techninės pagalbos priemones, skirtas miesto ir kitoms valdžios institucijoms, ekonominiams ir socialiniams partneriams, pilietinei visuomenei, organizacijoms ir atitinkamoms joms atstovaujančioms institucijoms, aplinkos apsaugos partneriams ir institucijoms, atsakingoms už socialinės įtraukties, pagrindinių teisių, neįgaliųjų teisių, lėtinėmis ligomis sergančių asmenų teisių, lyčių lygybės ir nediskriminavimo skatinimą. EESRK taip pat norėtų, kad būtų sukurtas metinių konsultacijų su atitinkamais partneriais mechanizmas.

6.5. Kadangi mažosioms ir labai mažoms įmonėms, taip pat pilietinės visuomenės organizacijoms gali kilti sunkumų bandant pasinaudoti apskritai Europos fondų teikiamomis galimybėmis, EESRK dar kartą prašo nuolat teikti nemažą paramą veiksmams, kuriais tokioms įmonėms ir organizacijoms suteikiama daugiau galimybių gauti informaciją, užtikrinamas konsultavimas ir kuravimas, taip pat stiprinami intervenciniai jų gebėjimai. Tai turėtų būti daroma atsižvelgiant ir į konkrečius pažeidžiamiausių žmonių poreikius.

Bruselis, 2019 m. kovo 20 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Luca JAHIER